

به نام خداوند بخشنده و مهربان

کنه نقره‌ای یا کنه زرد پهن و یا کنه گرمسیری *Polyphagotarsonemus latus*

به قلم دکتر ذبیح‌الله اعظمی استادیار بخش گیاهپزشکی دانشکده کشاورزی دانشگاه جیرفت

مطلب فوق در جراید جنوب استان کرمان منتشر شده است

جنوب استان کرمان از مناطق مهم کشاورزی کشور بخصوص کشت های گلخانه ای و تولید محصولات نوبرانه در طول پاییز، زمستان تا بهار می باشد که مورد حمله آفات و بیماری های مختلفی از جمله کنه مذکور قرار می گیرند. این کنه در ایران برای اولین بار در سال 1380 از منطقه جیرفت توسط دکتر نامور و همکاران گزارش گردید. آفت مذکور دارای دامنه میزبانی وسیعی است و تاکنون خسارت آن روی بیش از 60 خانواده گیاهی از جمله گیاهان زینتی، زراعی، باغی و سبزیجات گزارش شده است. در جنوب استان کرمان این کنه به خیار، سیب زمینی، فلفل، توت فرنگی، کلم، گوجه فرنگی، بادمجان، لوبیا، هندوانه... حمله می کند. به عبارت دیگر یکی از خسارت‌زاترین کنه‌هایی است که در طول فصل زراعی فعال هست گرچه شرایط مرطوب و خنک را بیشتر ترجیح می دهد.

علائم خسارت و تشخیص:

علائم خسارت این کنه روی گیاهان مختلف تقریباً شبیه به هم است به عنوان مثال روی خیار، سطح بالایی برگ‌های آلوده سبز خیلی تیره (تصویر الف) و غیرطبیعی بوده و برگ‌ها کوچک و لبه آن‌ها کمی به سمت پشت برمی گردد و پشت برگ‌ها دقیقاً حالت برنزه و نقره‌ای (تصویر ب) دارد که در مقایسه با یک برگ سالم به راحتی می توان آن را تشخیص داد. معمولاً اغلب کارشناسان کشاورزی علایم مذکور را با علایم بیماری های ویروسی اشتباه می گیرند. این کنه بافت‌های گیاهی نرم و آبدار و جوانه انتهایی را بیشتر مورد حمله قرار می دهد و در صورت شدت برگ‌ها کوچک و جمع شده و رشد گیاه متوقف می گردد که به اصطلاح کشاورزان جوانه خیار کور می شود.

علایم این کنه روی توت فرنگی بوته‌ها کوچک مانده و برگ‌ها چروکیده شده و پشت آن‌ها برنزه و نقره‌ای می گردد. روی فلفل برگ‌های ریز شده و به پشت لوله شده و پشت برگ نقره‌ای و براق می شود. علائم آن روی سیب زمینی به صورت براق و نقره‌ای شدن پشت برگ‌ها بوده و در صورت آلودگی شدید می تواند عملکرد آن را تا نصف کاهش دهد. همان طور که اشاره شد کنه نقره‌ای در شرایط آب و هوای گرمسیر تا نیمه گرمسیر فعال بوده و در درجه حرارت بین 13 تا 30 درجه به خوبی فعالیت می کند اما 25 درجه سلسیوس به اضافه رطوبت بالا بهترین شرایط برای آن هست. کنه نقره‌ای یا زرد دارای دو جفت پا و سرعت تولیدمثل بسیار بالایی دارد و قادر است مدت کمتر از یک هفته دوره زندگی خود را تکمیل کند به همین دلیل یکی از خطرناک‌ترین و خسارت زا ترین آفات در

گلخانه‌ها و مزارع محسوب می‌شود. همچنین از عوامل مهم در نقل‌وانتقال و پراکندگی این کنه، باد، مگس سفید گلخانه و کارگران مزرعه می‌باشند که در برنامه مدیریت کنترل آن باید به موارد فوق نیز توجه شود.

روش‌های پیشگیری و کنترل:

مدیریت کنترل کنه نقره‌ای یا گرمسیری به دلیل سرعت زادوولد بالای آن بخصوص در پشت برگ‌ها بسیار مشکل است اما روش‌های کاربردی به شرح ذیل هست:

1- جمع‌آوری و از بین بردن برگ‌ها و بوته‌های آلوده و رعایت بهداشت زراعی در گلخانه بخصوص اندام‌های گیاهی هرس شده.

2- دفع علف‌های هرز میزبان این کنه مانند سلمه تره و تاج‌خروس و ... در گلخانه‌ها و مزارع در پیشگیری و کنترل کنه نقره‌ای مؤثر است.

3- مبارزه با مگس سفید گلخانه که نقش مهمی در نقل‌وانتقال و جابجایی این کنه دارد در دستور کار مدیریت مزرعه قرار گیرد.

4- استفاده از کنه‌کش‌های اختصاصی و به‌ویژه از سموم تخم‌کش و پوره‌کش در برنامه مدیریت این کنه شامل: اوبرون (اسپیرومسیفن)، اینویدور (اسپیرودایکلوفن)، باروک، سن‌مایت، نیسرون (هگزی‌تیاژوکس)، ارتوس سوپر (فن‌پیروکسی میت) و ماتادور (فنازاکوبین) قابل توصیه بوده و سم‌پاشی سطح زیر برگ‌ها در میزان موفقیت کنترل این کنه اهمیت ویژه دارد. شایان‌ذکر است که بر اساس آخرین دستاوردهای علمی کاربرد ترکیبات حشره‌کش-کنه‌کش مخلوط غیرقابل توصیه هست. نکته مهم دیگر اینکه در مبارزه با این کنه می‌بایست حتماً از کنه‌کش اختصاصی و مؤثر روی یک مرحله خاص زندگی کنه مثلاً فقط تخم‌کش و یا پوره‌کش استفاده گردد. ضمناً تعدادی کنه‌کش جدید در مراکز تحقیقاتی در حال بررسی‌اند و در صورت موفقیت و مؤثر بودن معرفی خواهند شد.

